

Galimo pirminės ir antrinės ŽIV/AIDS prevencijos tarp išėjusių iš laisvės atėmimo vietų asmenų stiprinimo modelio aprašymas

Autoriai:

Aušra Malinauskaitė, Rokas Uscila

2009, Vilnius

Galimo pirminės ir antrinės ŽIV/AIDS prevencijos tarp išėjusių iš laisvės atėmimo vietų asmenų stiprinimo modelio aprašymas yra nevyriausybinių ir ekspertų koalicijos „Galiu gyventi“ projekto „Pirminės ir antrinės ŽIV prevencijos tarp išėjusių iš laisvės atėmimo vietų stiprinimas vietos lygmenyje“ rezultatas. Koalicijos vykdomas projektas yra Jungtinių Tautų projekto „ŽIV/AIDS prevencija ir priežiūra tarp švirkščiamųjų narkotikų vartotojų bei nuteistųjų Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje“ dalis.

Šis modelis skirtas pristatyti visuomenei, suinteresuotoms organizacijoms, politiką formuojančioms institucijoms ir ją įgyvendinančioms įstaigoms.

Modelio tikslas – palengvinti asmenų, grįžusių iš laisvės atėmimo vietos bei susiduriančių su specifiniais sunkumais dėl diskriminacijos, psichoaktyvių medžiagų vartojimo, infekcijų (tokių, kaip ŽIV, Hepatitai C, B ir kt.), asmens dokumentų ir sveikatos draudimo neturėjimo ir kt., integraciją į visuomenę.

Modelio paskirtis: pateikti galimą pagalbos (socialinės, medicininės, teisinės ir kt.) teikimo kelią ir koordinavimą grįžusiems iš laisvės atėmimo vietų asmenims, pirminės ir antrinės ŽIV prevencijos rėmuose.

Modelio aprašymas.

Asmenys, grįžę iš laisvės atėmimo vietos (toliau tekste LAV) kreipiasi į teritorinę pataisos inspekciją bei vietos savivaldybės socialinės paramos skyrių. Socialinės paramos skyrius informuoja klientą apie jo **seniūnijoje dirbantį socialinį darbuotoją** (jei toks yra), arba nevyriausybines

organizacijos (toliau –NVO) atstovą kuris atliks atvejo vadybininko funkcijas¹ koordinuojant kliento problemų sprendimą. **Esminės atvejo vadybos² charakteristikos/bruožai:**

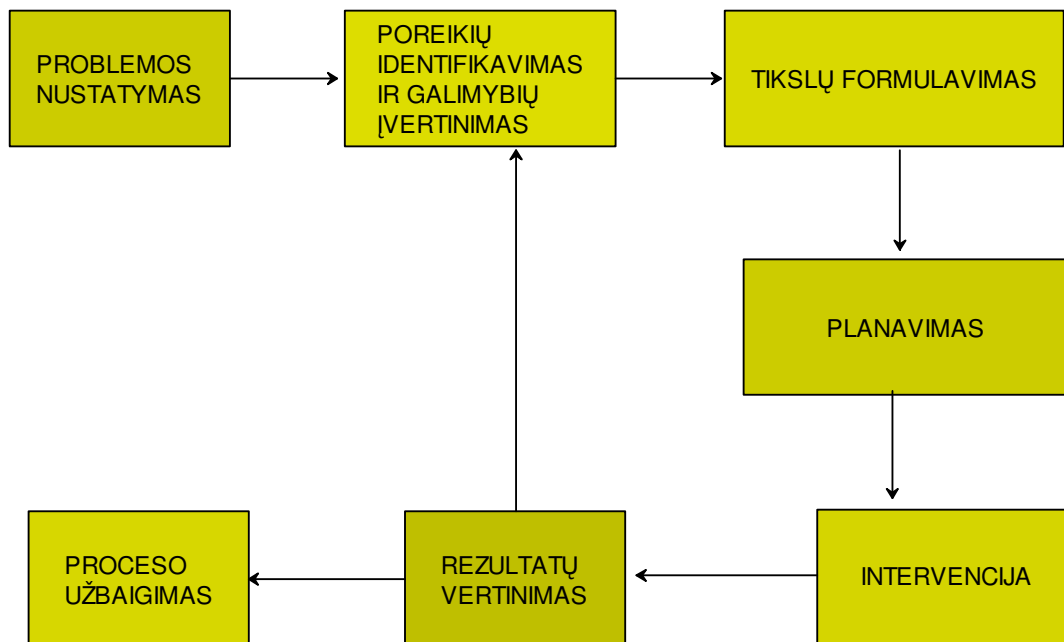
1. teikiama tiesioginė asmeninė parama grįžusiam iš LAV;
2. vykdoma asmens gyvenamoje vietovėje;
3. trunka tiek laiko, kol yra poreikis;
4. siekia suteikti visą paslaugų spektrą: pagrindinių problemų (pvz., asmens dokumentai, sveikatos problemos sprendimas, socialinių įgūdžių lavinimas ir kt.) bei priėjimą prie bendruomenės resursų;
5. kelia kliento funkcionavimo lygį įvairiose aplinkose.

Tolimesni seniūnijoje dirbančio socialinio darbuotojo (jei toks yra) arba NVO atstovo veiksmai su grįžusiu iš LAV priklauso nuo kliento problemos pobūdžio ir socialinės situacijos. Socialinis darbuotojas ar NVO atstovas turi tarpininkauti, koordinuoti, stebėti, esant reikalui vykdyti intervenciją tarp kliento ir kitų specialistų ar organizacijų, padedant gauti paslaugas ar pagalbą, nukreipti klientus į kitas įstaigas ar organizacijas, kuriose galima gauti reikalingas paslaugas ar pagalbą.

¹ Socialinio darbuotojo, dirbančio seniūnijoje arba NVO atstovo, pagrindinės funkcijos teikiant pagalbą asmeniui grįžusiam iš LAV galėtų būti šios: pagalbos įvertinimas ir diagnozavimas; planavimas, intervencija; finansinis įvertinimas, planavimas, intervencija; problemų sprendimas; kliento ir jo šeimos konsultavimas; paslaugų nutraukimo planavimas; sistemos integravimas; rezultatų, veiklos įvertinimas; bendradarbiavimas su kitomis reikalingomis įstaigomis ar specialistais; kliento ir jo šeimos teisių gynimas ir kt.

² Atvejų vadyba (angl. case management) – vienas moderniausių psichosocialinės reabilitacijos metodų. Tai koordinacinis požiūris į paslaugų teikimą. Šį metodą siūloma taikyti, kai klientui reikia paslaugų iš kelių socialinių ar sveikatos paslaugų teikėjų.

Seniūnijos socialinio darbuotojo arba NVO atstovo žingsniai:

Galimi keli pavyzdžiai:

1 pavyzdys:

Asmuo grįžęs iš LAV **nepriklausomas** nuo psichoaktyvių medžiagų:

Seniūnijos socialinis darbuotojas arba NVO atstovas išanalizavęs kliento situaciją, kartu su juo išskiria pagrindines problemas ir aptaria jas pagal problemoms teikiamus prioritetus. Išskirtiems probleminiams klausimams sudaromas pagalbos planas. Pagalbos plane turi būti išskirtos problemos, kurias reikia spręsti, ir kokie žingsniai turi būti padaryti sprendžiant tą problemą.

Pvz., pagalbos planas (grįžusio iš LAV, kuris neturi asmens dokumentų, neturi gyvenamos vietos, darbo ir pan.) gali atrodyti taip: 1. **įgyti asmens dokumentus** (socialinis darbuotojas turi suteikti visą reikalingą informaciją apie asmens dokumentų įsigijimo tvarką, esant reikalui palydėti ir padėti užpildyti reikiamus dokumentus); 2. **išspręsti gyvenamos vietos klausimus** (suteikti informaciją apie nakvynės namus ar kt., panašaus pobūdžio, paslaugas teikiančias organizacijas esant reikalui susisiekti su tų organizacijų specialistais su tikslu tarpininkauti tarp asmens grįžusio iš LAV ir konkrečios organizacijos); 3. **pagalba ieškant darbo, lavinant socialinius įgūdžius** (socialinis darbuotojas padeda parašyti gyvenimo aprašymą (CV), motyvacinį laišką, aptaria klientui svarbius klausimus susijusius su darbo paieška, suteikia žinių apie

galimus darbo paieškos metodus (internetinės svetainės ir pan.), lavina kliento socialinius igūdžius, pvz. bendravimo, kurie jam pravers nuvykus pokalbio su potencialiu darbdaviu ir kt.).

2 pavyzdys.

Asmuo grįžęs iš LAV **priklausomas** nuo psichoaktyvių medžiagų, neturi asmens dokumentų:

Seniūnijos socialinis darbuotojas arba NVO atstovas išanalizavęs kliento situaciją, kartu su juo išskiria pagrindines problemas ir aptaria jas pagal problemoms teikiamus prioritetus. Jeigu priklausomybė psichoaktyvioms medžiagoms yra kliento laikoma rimta problema ir norėtų ją spręsti, socialinio darbuotojo veiksmai būtų: 1. padėti įgyti asmens dokumentus (socialinis darbuotojas turi suteikti visą reikalingą informaciją apie asmens dokumentų išsigijimo tvarką, esant reikalui palydėti ir padėti užpildyti reikiamus dokumentus). 2. **padėti spręsti problemas, susijusias su psichoaktyvių medžiagų vartojimu**: 2.1. jei konkrečioje vietovėje **yra** priklausomybės ligų centras, arba psichikos sveikatos centras, socialinis darbuotojas suteikia informaciją ir nukreipia į priklausomybės ligų centrą, psichikos sveikatos centrą; 2.2. jei konkrečioje vietovėje **nėra** priklausomybės ligų centro ar psichikos sveikatos centro kuriame būtų teikiama pagalba priklausomiems asmenims, socialinis darbuotojas turi surinkti informaciją apie tai kur klientas galėtų kreiptis kitame mieste (adresai, informacija kokių dokumentų ar pan. reikia, kokios patekimo į konkrečią įstaigą sąlygos, kiek paslaugos kainuot⁷.), o esant reikalui tarpininkauja tarp įstaigos ir kliento). Jei klientas neturi pinigų, tam kad susimokėtų už paslaugas priklausomybės ligų centre, socialinis darbuotojas ieško galimų resursų savivaldybės socialinės paramos skyriuje ar kt.

3 pavyzdys.

Asmuo grįžęs iš LAV **priklausomas** nuo psichoaktyvių medžiagų.

Seniūnijos socialinis darbuotojas arba NVO atstovas išanalizavęs kliento situaciją, kartu su juo išskiria pagrindines problemas ir aptaria jas pagal problemoms teikiamus prioritetus. Jeigu priklausomybę psichoaktyvioms medžiagoms turintis klientas nenori atsisakyti vartoti psichoaktyvių medžiagų, socialinio darbuotojo veiksmai būtų: 1.

suteikti informaciją apie žalos mažinimo kabinetus (pvz., švirškštų/adatų keitimo) ir rekomenduoti juose lankytis; 2. **konsultuoti** apie galimus pagalbos metodus (priklausomybės ligų centrus, psichikos sveikatos centrus ir pan.). 3. **motyvuoti** klientą spręsti priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų problemas ir kt.

4 situacija.

Asmuo grįžęs iš LAV **turi ŽIV** infekciją.

Seniūnijos socialinis darbuotojas arba NVO atstovas išanalizavęs kliento situaciją, kartu su juo išskiria pagrindines problemas ir aptaria jas pagal problemoms teikiamus prioritetus. Jeigu klientas turi ŽIV infekciją socialinio darbuotojo veiksmai būtų: 1. **identifikuoti** su kokiomis problemomis jis gali susidurti ir kaip tas problemas ruošiasi spręsti (šeimoje, darbe, aplinkoje). 2. **motyvuoti** klientą laiku lankytis pas infektologą; 3. **informuoti** apie ŽIV infekuotų asmenų savivalbos grupes (suteikti tikslią informaciją, adresus ir t.t.); ir t.t.

Šiose situacijose socialinis darbuotojas arba NVO atstovas organizuoja, koordinuoja, stebi ir vertina visą kompleksą daugialypių paslaugų, tenkinančių kompleksinius bei specifinius kliento poreikius.

ALYTUS

